DATORIA, REZERVELE EXTERNE ȘI INDUSTRIA DE APĂRARE

Vulnerabilități economice cu implicații directe asupra securității naționale

POZIȚIE PUBLICĂ – CLUBUL SENIORILOR PENTRU ÎNZESTRAREA ARMATEI (CSÎA)

Un semnal de alarmă adresat autorităților statului român

PREAMBUL

România traversează o perioadă de acumulare a unor vulnerabilități economice, industriale și de securitate care, analizate separat, pot părea gestionabile, dar care, prin efectul lor cumulativ, riscă să afecteze capacitatea statului de a-și susține propriul efort de apărare.

Datele publicate de Banca Națională a României indică deteriorarea unor indicatori privind echilibrul extern, inclusiv reducerea gradului de acoperire a datoriei externe pe termen scurt cu rezervele valutare. În paralel, întârzierile în absorbția fondurilor europene, unele dintre ele greu sau imposibil de recuperat, presiunea asupra finanțelor publice și creșterea continuă a dependenței de finanțarea externă impun o reevaluare a priorităților economice și strategice.

În domeniul apărării, România a angajat programe importante de înzestrare a Armatei, inclusiv prin instrumentul european SAFE, asumându-și obligații financiare pe termen lung. Aceste investiții sunt necesare și nu pot fi puse în discuție în contextul actual de securitate.

Problema fundamentală este însă alta: ce capacitate economică și industrială va dobândi România în urma acestor angajamente și cât din efortul financiar depus se va transforma în autonomie, reziliență și capacitate națională de apărare?

CSÎA consideră că securitatea națională nu poate fi evaluată exclusiv prin valoarea contractelor de achiziție sau prin numărul sistemelor militare comandate. Ea depinde, în egală măsură, de soliditatea economiei, de capacitatea industriei naționale de a susține forțele armate și de controlul asupra resurselor tehnologice și logistice esențiale.

1. ECHILIBRUL EXTERN – SUBȚIEREA PLASEI DE SIGURANȚĂ ECONOMICĂ

Datele BNR arată o deteriorare a gradului de acoperire a datoriei externe pe termen scurt, calculată la valoarea reziduală, cu rezervele valutare ale băncii centrale.

La 31 august 2026, acest indicator era de 93,5%, comparativ cu 102,8% la sfârșitul anului 2025. Cu alte cuvinte, pentru fiecare 100 de euro reprezentând datorie externă pe termen scurt, rezervele valutare ale BNR asigurau echivalentul a aproximativ 93,5 euro.

Acest indicator nu reprezintă, în sine, o măsură a solvabilității statului, dar evoluția sa constituie un semnal care nu trebuie ignorat, mai ales în condițiile instabilității guvernamentale, ale creșterii datoriei externe și ale persistenței deficitului de cont curent.

a) Deficitul comercial și dependența de importuri

Deficitul comercial persistent reflectă, între altele, insuficienta dezvoltare a unor capacități interne de producție și procesare. România continuă să importe o gamă largă de produse industriale, tehnologii, echipamente și bunuri cu valoare adăugată ridicată.

Această dependență generează ieșiri importante de valută și limitează efectul multiplicator pe care investițiile și consumul intern l-ar putea avea asupra economiei naționale.

b) PNRR – o oportunitate insuficient valorificată

PNRR a reprezentat o oportunitate majoră de modernizare economică și instituțională a României. Întârzierile în implementarea reformelor și investițiilor, dificultățile administrative și neîndeplinirea la timp a unor jaloane au diminuat capacitatea țării de a valorifica integral resursele europene disponibile.

În acest moment, nu mai discutăm doar despre riscul pierderii unor finanțări, ci despre consecințele unei oportunități insuficient valorificate: investiții amânate sau nerealizate, venituri bugetare nerealizate, presiuni suplimentare asupra bugetului național și nevoia de a acoperi din alte surse financiare proiecte care ar fi putut beneficia de sprijin european pentru finanțare.

Lecția neînvățată a PNRR trebuie să fie una importantă pentru gestionarea viitoarelor programe europene și, în mod special, pentru utilizarea instrumentului SAFE.

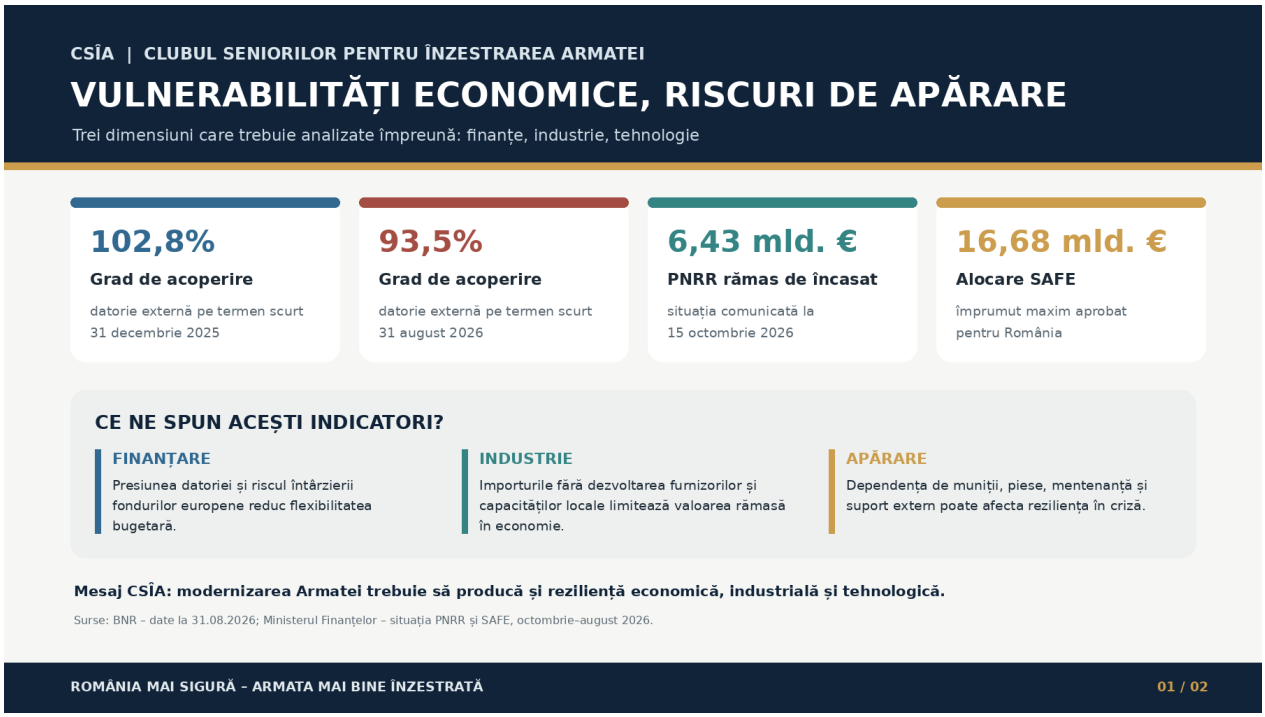
c) Îndatorarea și responsabilitatea utilizării instrumentului SAFE

Alocarea de 16,68 miliarde euro obținută de România prin SAFE constituie o oportunitate importantă pentru modernizarea capacității de apărare și dezvoltarea infrastructurii strategice.

Trebuie însă subliniat că SAFE este un instrument de creditare, nu o finanțare nerambursabilă. Prefinanțarea de aproximativ 2,5 miliarde euro a fost pusă la dispoziția României în august 2026, iar utilizarea sumelor următoare este condiționată de îndeplinirea cerințelor programului.

Condițiile financiare avantajoase și maturitatea îndelungată a împrumutului nu elimină obligația de a evalua riguros eficiența economică și strategică a fiecărei achiziții. De altfel, bugetul fiecărui an de aici încolo va reflecta datoria generată de SAFE și va influența, în consecință, construcția bugetară.

O întrebare fundamentală trebuie să însoțească fiecare angajament: cât din valoarea împrumutată se transformă în capacități productive, locuri de muncă specializate, tehnologie și competențe care rămân în România? În ce măsură acumulările industriale vor putea compensa, prin efectele lor economice, o parte din efortul financiar asociat datoriei publice?

Infograma 1. Vulnerabilități economice și riscuri de apărare

2. INDUSTRIA DE APĂRARE – DIFERENȚA DINTRE LOCALIZARE ȘI AUTONOMIE INDUSTRIALĂ

Modernizarea Armatei României nu poate fi separată de reconstrucția și dezvoltarea industriei naționale de apărare.

În prezent, există riscul ca o parte dintre programele de achiziții să producă efecte industriale mult sub potențialul lor. Simpla asamblare finală, integrarea unor subansamble importate, operațiunile de vopsire sau testarea produselor nu echivalează cu transferul unei capacități tehnologice.

O localizare industrială autentică presupune participarea companiilor românești la lanțurile de producție, dezvoltarea furnizorilor locali, transfer de competențe, acces la documentație tehnică, licențe de fabricație și posibilitatea de a asigura mentenanța și modernizarea produselor pe întreaga durată de exploatare, precum și valorificarea acestora pe piețele de export.

Regulile SAFE privind proveniența componentelor creează un cadru favorabil dezvoltării industriei europene. Ele nu garantează însă, automat, participarea industriei românești la acest cadru favorabil.

De aceea, considerăm necesară diferențierea clară între:

- achiziția unui produs fabricat în străinătate;
- asamblarea în România a unui produs realizat în principal din componente importate;
- producția în România a unor componente și subansamble;
- transferul tehnologic și dezvoltarea unei capacități naționale de fabricație;
- realizarea unei capacități industriale autonome de mentenanță, reparații și modernizare.

Aceste niveluri au valori economice și strategice fundamental diferite.

O vulnerabilitate deosebită o reprezintă degradarea capacităților industriale din domeniul pulberilor, explozivilor și munițiilor.

Pulberile propulsive, explozivii militari și munițiile de diferite calibre reprezintă verigi esențiale ale susținerii unui efort de apărare de durată.

Experiența conflictului din Ucraina a demonstrat că necesarul de muniție poate crește exponențial, iar lanțurile internaționale de aprovizionare pot deveni insuficiente sau vulnerabile în situații de criză.

Nu este suficient să achiziționăm platforme de luptă performante. Trebuie să putem asigura, în condiții de securitate și continuitate, muniția, piesele de schimb, reparațiile și suportul logistic necesare utilizării lor.

O armată modernă fără o bază industrială capabilă să-i susțină consumul operațional rămâne dependentă de disponibilitatea furnizorilor externi.

3. DEPENDENȚA TEHNOLOGICĂ – O NOUĂ DIMENSIUNE A VULNERABILITĂȚII STRATEGICE

Conflictele contemporane au demonstrat că superioritatea militară nu mai depinde exclusiv de performanța platformelor și a armamentului.

Interoperabilitatea digitală, comunicațiile, sistemele C4ISR, software-ul, senzorii, capacitatea de procesare a datelor și integrarea informațiilor au devenit componente decisive ale capacității de luptă.

În acest context, achiziția unor sisteme sofisticate fără asigurarea drepturilor și competențelor necesare operării, mentenanței și adaptării lor poate genera o nouă formă de dependență strategică: captivitatea tehnologică.

Dependența logistică. Într-o criză majoră, producătorii pot acorda prioritate propriilor forțe armate și obligațiilor naționale, ceea ce, după cum s-a văzut deja, poate afecta ritmul livrărilor de tehnică de luptă și, într-o măsură chiar mai mare, al livrărilor de piese, muniții și componente către statele utilizatoare.

Dependența software și digitală. Accesul limitat la documentație, actualizări, interfețe și instrumente de diagnosticare poate reduce capacitatea utilizatorului de a adapta și exploata independent sistemele achiziționate.

Dependența de infrastructuri externe. Serviciile de comunicații, infrastructurile de date și anumite componente digitale pot fi supuse unor restricții tehnice, comerciale sau politice.

Limitarea autonomiei de mentenanță. Lipsa centrelor naționale autorizate și a competențelor tehnice necesare poate conduce la perioade mari de indisponibilitate a echipamentelor și la costuri suplimentare.

CSÎA consideră că autonomia tehnologică nu presupune izolarea de furnizorii externi sau renunțarea la interoperabilitatea NATO. Ea presupune capacitatea României de a-și menține și utiliza capabilitățile militare chiar și atunci când apar perturbări majore în relația cu furnizorii.

4. IMPLICAȚIILE ASUPRA CAPACITĂȚII DE APĂRARE

Cele trei dimensiuni analizate – vulnerabilitatea financiară, dependența industrială și captivitatea tehnologică – se pot amplifica reciproc.

Domeniu	Vulnerabilitate	Consecință strategică
Financiar	Creșterea datoriei și deteriorarea indicatorilor externi	Reducerea flexibilității bugetare anuale, cu efecte amplificate în situații de criză.
Industrial	Dependența de componente, pulberi, explozivi și muniții importate	Dificultatea susținerii unui efort de apărare prelungit și epuizarea rapidă și

		impredictibilă a stocurilor.
Tehnologic	Sisteme închise și dependență de furnizor	Limitarea autonomiei de exploatare și mentenanță
Logistic	Capacități naționale insuficiente de reparații și aprovizionare	Creșterea timpilor de indisponibilitate a tehnicii
Instituțional	Lipsa unei corelări între înzestrare și politica industrială	Risipa oportunităților economice generate de investițiile de apărare

Capacitatea de apărare a unui stat nu este egală cu valoarea echipamentelor militare pe care le deține, ci cu abilitatea sa de a le utiliza, susține, repara, aproviziona și adapta în condiții de criză.

5. PROPUNERI ȘI DIRECȚII DE ACȚIUNE

1. Transformarea achizițiilor SAFE în instrumente de dezvoltare industrială națională

Contractele trebuie să includă obligații verificabile privind participarea industriei românești, producția de componente, transferul de tehnologie, formarea personalului și dezvoltarea capacităților de mentenanță.

Nu este suficientă consemnarea unor intenții generale de cooperare industrială. Este necesară evaluarea periodică a rezultatelor, corelarea recepției și a îndeplinirii obligațiilor contractuale cu angajamentele industriale asumate, în condițiile cadrului legal aplicabil.

2. Lansarea unui Program Național pentru Pulberi, Explozivi și Muniții 2035

Reconstrucția capacităților naționale pentru pulberi propulsive, explozivi militari și muniții trebuie tratată ca obiectiv strategic de securitate națională.

Programul trebuie să includă:

- modernizarea și repunerea în funcțiune a capacităților industriale viabile;
- revizuirea, validarea și punerea în valoare a documentației de fabricație a munițiilor și a elementelor de muniție aflate în proprietatea MApN sau a unităților de producție din industria de apărare;
- dezvoltarea unor linii noi de producție, respectiv modernizarea și modularizarea unora dintre cele existente;
- transfer tehnologic și cooperare industrială europeană, corelate cu contractele finanțate prin SAFE;
- cercetare, testare și certificare;
- revizuirea normelor de consum și constituirea unor stocuri strategice, potrivit lecțiilor învățate din războaiele recente din Ucraina și Orientul Mijlociu;
- dezvoltarea unui lanț intern de aprovizionare cu materii prime și materiale critice.

3. Asigurarea autonomiei tehnologice și digitale

Pentru programele majore de înzestrare trebuie introduse cerințe explicite privind:

- accesul la interfețe și documentația tehnică necesară;
- drepturile de utilizare și mentenanță a software-ului;
- introducerea obligatorie, în Armata României, a unor sisteme de conducere C2–C4ISR produse de companii locale, în măsura în care acestea îndeplinesc cele mai exigente cerințe NATO;
- accesul controlat sau exclusiv la codurile sursă relevante, acolo unde este justificat;

- securitatea și controlul datelor;
- capacitatea de diagnosticare și reparație în România a tuturor categoriilor de tehnică de luptă importată;
- existența unor soluții de continuitate operațională în cazul întreruperii suportului extern.

Aceste cerințe trebuie stabilite încă din etapa definirii cerințelor operaționale și tehnice, nu negociate tardiv, după semnarea contractelor.

4. Introducerea evaluării efectului industrial al fiecărui program major

Propunem ca evaluarea programelor de înzestrare să nu se limiteze la costul de achiziție, performanța tehnică și termenul de livrare.

Fiecare program trebuie să fie evaluat și prin prisma:

- valorii adăugate create în România;
- participării furnizorilor naționali;
- transferului de tehnologie;
- competențelor industriale dezvoltate;
- capacității de mentenanță și modernizare;
- costului total pe ciclul de viață;
- scăderea costurilor de mentenanță și creșterea duratei de viață;
- dependențelor tehnologice externe și riscurilor asociate acestora.

Rezultatele trebuie urmărite pe întreaga durată a programului.

5. Corelarea politicii de înzestrare cu politica economică și absorbția fondurilor europene

Este necesară prioritizarea investițiilor care contribuie simultan la securitatea națională, dezvoltarea industriei și reducerea dependenței de importuri.

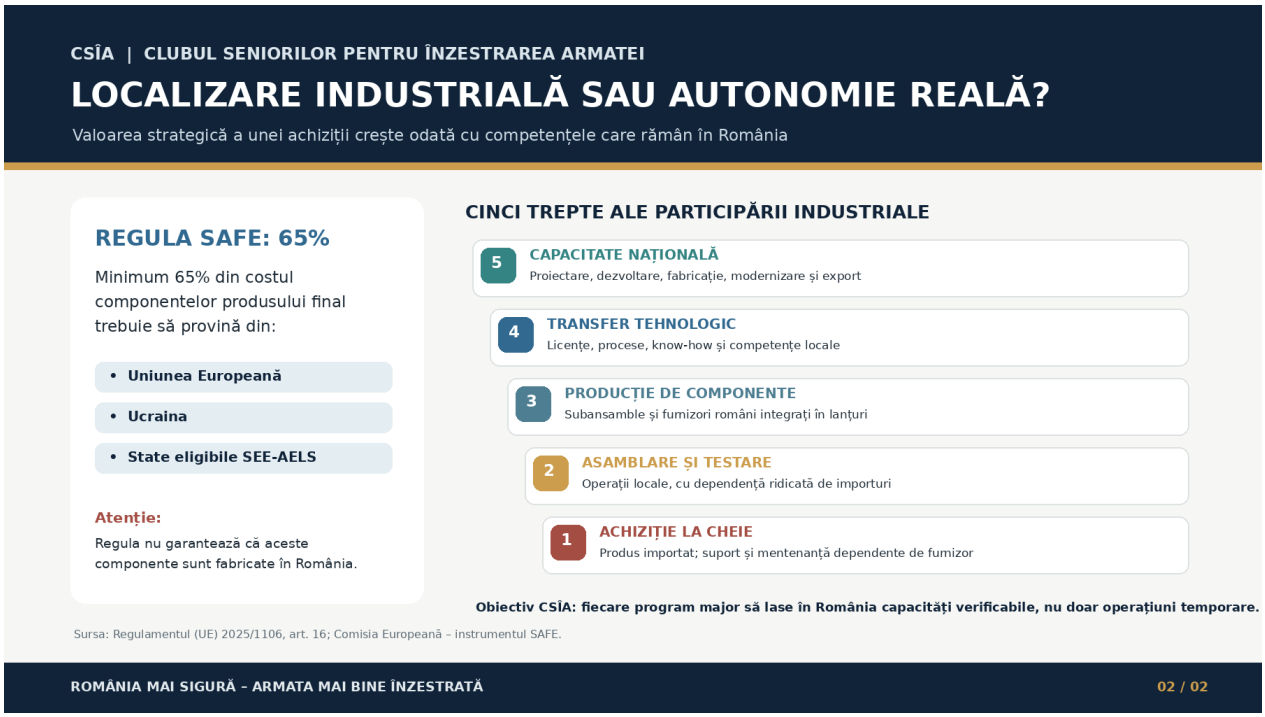
Accelerarea implementării proiectelor europene rămase, utilizarea eficientă a fondurilor disponibile și dezvoltarea capacităților industriale cu valoare adăugată mare trebuie să devină priorități complementare, nu obiective concurente.

6. Instituirea unui mecanism de monitorizare strategică

CSÎA propune dezvoltarea unui mecanism interinstituțional de monitorizare a relației dintre:

- finanțarea programelor de înzestrare;
- evoluția capacităților industriei naționale de apărare;
- obligațiile de cooperare industrială;
- dependențele tehnologice și logistice;
- capacitatea efectivă de susținere a forțelor armate;
- creșterea ponderii exportului în producția industriei de apărare.

Un asemenea mecanism ar permite identificarea din timp a vulnerabilităților și fundamentarea unor măsuri corective.

Infograma 2. Localizare industrială sau autonomie reală?

CONCLUZII

România nu își poate construi securitatea pe termen lung exclusiv prin achiziții externe finanțate prin împrumuturi, în condițiile în care capacitățile industriale interne rămân insuficient dezvoltate și nu contribuie suficient la susținerea economiei și la rambursarea datoriei publice.

Niciun sistem militar, oricât de performant, nu poate garanta singur capacitatea de apărare dacă statul nu dispune de resursele industriale, logistice, tehnologice și financiare necesare susținerii sale.

SAFE poate reprezenta o oportunitate istorică pentru România, dar numai dacă resursele mobilizate sunt transformate nu doar în echipamente livrate, ci și în capacități industriale, competențe tehnologice și infrastructuri strategice care rămân în țară și asigură, totodată, accesul la piețele externe.

Nu trebuie să alegem între modernizarea Armatei și dezvoltarea industriei naționale. Cele două obiective trebuie să se susțină reciproc.

Securitatea națională nu se măsoară numai în miliarde de euro contractate și în echipamente achiziționate. Ea se măsoară și în ceea ce România poate produce, repara, aproviziona și susține singură atunci când situația o impune.

Este momentul ca politica de înzestrare să devină, în mod real, și o politică de dezvoltare a capacității industriale și tehnologice naționale.

Aceasta nu este o opțiune economică. Este o necesitate de securitate națională.

CLUBUL SENIORILOR PENTRU ÎNZESTRAREA ARMATEI – CSÎA

„România mai sigură – Armata mai bine înzestrată”